ԺԲ ՏԱՐԻ Շաբաթ 13 Յունուար 1907—Վառնա Թիւ 3

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՂԳԱՅԻՆ ԹԵՒ ՓԱՓԱԳԱՓԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ

Անգլ. Ապաշովագրական Ֆէնիքս ընկերութեան Պուլկարիոյ ընդհանուր գործակալ Վարդան եան եւ Սամուէլի եւ Ալպերթ Պ. Սամուէլի գրասենեակները փոխադրուած են Պանք Պալքանիքի նախկին տեղը, փողոց Սոֆիսքա կ. կ. Փափազեանի վաճառատան դիմաց։ 2—2

Վառնա 1 Յունվար

rev. Père G. Kalemkarian Mechitaris
rue Lazare № 4
Vienne

ՀԱՍԱՑ

Редакция
ևս вѣстникъ
«Иравунк»
ВАРНА

Գրութիւնք ետ չեն ուղարկուիր

ՏԵՂԱՓՈՓՈՒԹԻՒՆ

Անգլ. Ապահովագրական Ֆէնիքս ընկերութեան Պուլկարիոյ ընդհանուր գործակալ Վարդան եան եւ Սամուէլի եւ Ալպերթ Պ. Սամուէլի գրասենեակները փոխադրուած են Պանք Պալքանիքի նախկին տեղը, փողոց Սոֆիսքա կ. կ. Փափազեանի վաճառատան դիմաց։ 2—2

Վառնա 1 Յունվար

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մեր այս խնդիրը նոր կերպարանք մը կը ստանայ. Կաթողիկոսարան և Պատրիարքարան իրարու դէմ առ դէմ կը գտնուին։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Պուլկարահայոց արդար դիմումին գոհացում տալու նպատակաւ Տէր Տաճատ վարդապետի մինչոցաւ Առաջնորդի մը ընտրութիւն կատարել տալու որոշումէն վազ չէ անցած, հակառակ Պատրիարքարանի առարկութիւններուն։

Տէր Տաճատ վարդապետ՝ որ առաջին անգամ մրայն հայատառ կոնտակով մը եկած էր մեզ, այս անգամ—ժամանակ մը Պուլկարիայէ բացակայելէ յետոյ—նոր պաշտօնական յանձնարարականներով եկած անցած է դէպի Օսֆիա, ուր, կը յուսայ թէ, պիտի յաջողի պուլկար կառավարութեան պաշտօնապէս ճանչցնել իր պաշտօնը և անոր ընդունել տալ հայ գաղութին ինքնուրոյն կազմակերպութիւնը իբր կրօնական և տոհմային զատ հասարակութիւն մը՝ անկախ իր ներքին ինքնավարութեան մէջ։

Բայց Պոլսոյ Պատրիարքարանը հաւանականաբար թուրք կառավարութեան թելադրութեամբ, կը սպառնայ, ինչպէս էջմիածնէ Ազատ Բեմի իմացուցեր են, Տաճատ վարդապետը Պուլկարիայէ դեսպանի միջոցաւ հեռացնել տալ։ Հակառակ ատոր և յարաբերական ինչ թերութիւններ ալ գործած ըլլայ էջմիածինը, Պատրիարքարանը պէտք է ըմբռնէ թէ իր թաղիքէ թուրը անզօր է Պուլկարահայը բռնութեամբ իրեն կամ աւելի ճիշտը իր միջոցաւ թիւրք կառավարութեան հպատակեցնելու։

Մենք կազմակերպեալ առաջնորդական վիճակ մը կուզենք մեր ու պուլկար կառավարութեան վստահութիւնը վայելող եպիսկոպոս-առաջնորդով մը։ Պատրիարքարանը անկարող է մեզ տալու մեղի պէտք եղածը. անկարող է նոյնիսկ անկեզծօրէն իր յարմար գտածը տալու այլ պարտաւորուած է թիւրք կառավարութեան կամ մէկ լրտեսը և կամ ապիկար վարդապետ մը ղրկելու մեզ «այցելու» նովիւ անունին տակ. ինչ որ մեզ չը գոհացներ, ու միայն աւելորդ ծախքի մը դուռ կը բանայ։

Գարուս ոգին և մեր ըմբռնումները ու պէտքերը կը պահանջեն որ մենք սահմանադրական սկզբունքներու վրայ մեր գաղթային կազմակերպութիւնը հիմնենք ու մեր պետը մենք ընտրենք. թէ՛ հայ եկեղեցին և թէ մեր բնական երկիրը այդ իրաւասութիւնը մեզ կուտայ։ Հնուանդ հայ եկեղեցւոյ գերագոյն պետը մեզ պաշտպան ունենալէ զատ, երկրին կառավարութիւնը և օրէնքներն ալ մեզ հետ պիտի ըլլան։

Միայն Պատրիարքարանը և անով թուրք կառավարութիւնը անդորրացնելու համար կրնանք ըսել, թէ Տէր Տաճատ վարդապետը Պուլկարիոյ մէջ մնայուն պաշտօն մը չունի և ոչ ալ առաջնորդ ընտրուելու տեղեակ է։ Նա, ընտրութիւնը կատարելէ յետոյ Վեհափառ Կաթողիկոսի կոնդակին համաձայն, պարտաւոր է Եւրոպա անցնիլ։

Արդ, խորհուրդ պիտի տայինք Պատրիարքարանի որ իր յոխորտանքը վսպէ ու գրգռումը մեղմէ և հասկցնէ թիւրք կառավարութեան թէ էջմիածնայ Կաթողիկոսը հայ եկեղեցւոյ ու ազգին գերագոյն պետը ըլլալով, ինք չէ կարող նորին Մեծութեան օրոշման և միանգամայն հայ ժողովուրդի բաղձանքին հակառակիլ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Անատոլուի երկաթուղեաց Օսմանեան ընկերութիւնը յայտնի է թէ զուտ գերմանական ընկերութիւն մըն է, հաստատուած Պէռլինի Տէօյչէ Պանքի եւ Վիւրթէմպէրկեան գրամատան մը կողմէ, եւ կը գործածէ զուտ գերմանական գրամագլուխ ու կը կառավարուի Գերմանացիներէ. ուրեմն զուտ գերմանական հաստատութիւն մ է այդ եւ սերտ առընչութիւն ունի գերման կառավարութեան հետ։

Օսմանեան անունը կրող, բայց իսկապէս զուտ Գերմանական այդ ընկերութիւնը արդէն կը չահագործէ Հայտար-Բաշա-Իզմիտ, Իզմիտ—Էնգարէ եւ Էսկիշէհիր—Փոնեա երկաթուղիներու գծերը. իսկ 1899ին Թուրք կառավարութենէն արտօնութիւն ստացաւ Գոնայէ սկսած մինչեւ Պարսկական Մոցը երկաթեայ ձողեր ձգելու՝ Փոքր-Ասիոյէն եւ Միջագետքէն անցնելով։ Ուրեմն այդ ընկերութիւնը իր տրամադրութեան տակ կունենայ այն ամբողջ երկաթուղին որ օր մը կ. Պոլիսը պիտի միացնէ Ասիոյ ծովերուն, եւ կարելի է ըսել թէ Պաղտատի գիծը գերմանական ձեռնարկութիւն մըն է։

Սակայն Թանկառարկէ թէ զուտ Գերմանական ձեռնարկութիւն չէ Պաղտատ չինուելիք գիծը ու այսպէս կը բացատրէ։

1899 Մայիս 6ին Պէռլին հաւաքուեցան Տէօյչէ Պանքի. Անատոլուի երկաթուղւոյ Ընկերութեան, Օսմանեան կայսեր. Պանքայի եւ Գաւապայի Փերանական ընկերութեան ներկայացուցիչները, Ֆրանսացիներ եւ Գերմանացիներ որոշեցին հաւերաշխ ընթանալ դէպի Պաղտատ եւ Պասրա ապագայ երկաթուղիներու յառաջացուցման գործին մէջ։ Անոնք համաձայնեցան 1) թէ երկու երկիրները հաւասար բաժին պիտի ունենան թէ դրամագլխոյ եւ թէ ազդեցութեան տեսակէտով։ 2) թէ Պաղտատի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը ըլլար մասնաւոր ընկերութիւն մը եւ ոչ Անատոլուի Ընկերութեան ընդլայնումը։ Այս փոխադարձ ապահովութիւններով, Ֆրանսա յանձն կառնէր հակառակութիւն չընել Անատոլուի ընկերութեան եւ Դրան մէջեւ կտսարուող բանակցութեանց, երկու ամիս ժեն ամենայն հաճութեամբ կը հետեւինք «կրաւորական» քաղաքականութեան մը չը հակառակելու համար Գերմանիոյ սկսած ներգործական քաղաքականութեան։ Ահա մեր հաւանութեամբն է որ Պաղտատը գերմանական ձեռնարկութիւն մը եղաւ։ Դիւրին է նշմարել այն քաղաքական պատճառները որոնք մեզ այդ դիրքը բռնել տուին։ Կարելի է անոնք աւելի չափաւ արժէին քան Ռուսիոյ հետ մեր երկրին ունեցած ծանօթ եւ որոշակի հետապնդուած չահերը։

1903ին կրկէ Թանկ. 1899ի համաձայնութիւնը ճշդուեցաւ երկու յաջորդական պայմանագրութիւններով։ Առաջին՝ դրամագլխի բաժանումը կը սահմանուէր հետեւեալ կերպով. 100ին 25ը Գերմանիա, 25ը Ֆրանսա, 25ը Անգլիա, 10ը Անատոլուի Ընկերութիւնը եւ 15ը զանազաններ։ Գերմանացի, Ֆրանսացի եւ Անգլիացի խմբակները իրաքանչիւրը ութ կան, Անատոլուի Ընկերութիւնը երեք վարիչներ պիտի ունենային գործին վրայ։ Բայց երբ 1903 Ապրիլ 13-ին Գերմանացիները Պաղտատի Ընկերութիւնը կազմեցին եւ անոր բոլորովին գերմանական ուրուագիծ մը տուին. այդ բանը Անգլիոյ մէջ բուռն հակառակութիւն մը զարթեցուց, եւ անգլիական խմբակը ետ քաշուելով, այս պայմանագրութիւնն ալ աւերուած եղաւ։

Ուրիշ նոր պայմանագրութիւն մըն ալ որոշուեցաւ, որով դրամագլխոյ 100ի 40ը Ֆրանսացիներէ. 40ը Գերմանացիներէ, 20ը զանազան խմբակներէ կը հայթայթուէր։ Վարչական ժողովը պիտի կազմուէր 11 գերմանացիներէ, 11 ֆրանսացիներէ, 2 զանազան խմբակներէ։ Նախագահը եւ դեր-նախագահ մը Գերմանացի, երկու դեր-նախագահներ եւ ընդհանուր քարտուղարը Ֆրանսացի, վերջապէս ամեն կերպով գերմանացիք եւ Ֆրանսացիք հաւասար իրաւունք եւ ազդեցութիւն պիտի ունենային։

Յայտնի է թէ Ռուսիա գերմանական ծրագրին ամենաքուռն կերպով հակառակեցաւ՝ Մ. Վիթթէն կը տեսներ—ոչ անտեղի կերպով—Պաղտատի երկաթուղիին չինուելիքը մէջ զինուորական վտանգ մը (օսմանեան զօրաց աւելի արագ համախմբում) եւ քաղաքական վտանգ մը (մրցում Անդրսիպերիոյ երկաթուղիին եւ Թիւրքիստանի գծին երկարացման), Ռուս Թերթերը բարկութիւն կարտայայտէին այդ ձեռնարկութեան մէջ Ֆրանսայէ աջակցութեան դէմ։

Վերջապէս Ֆրանսա մէկ կողմէն Ռուսիոյ անհաճոյ չըլլալու եւ միւս կողմէ գործին մէջ Գերմանիոյ թեթեւ առաջնութիւնը ու ունենալու ձգտումին չը համակերպելու համար ստորագրել, եւ արտաքին գործոց նախարարը Մ. Տէլքասէ յայտնեց թէ իր պահանջած պայմանները գոհացում չեն գտած. Թէեւ Պաղտատի գծին առաջին երկաթեայ ձողը Ֆրանսական դրամագլխոյ աջակցութեամբ զետեղուեցաւ

* *

1903էն ի վեր Պաղտատի գիծը չէ յառաջադիմած։ Հակառակ երեւակայական տեղեկութիւններու, ցարդ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ վայրկեան մը չէ եղած բանակցութեան առարկայ։ Առաջին 200 քիլօմէթրօն չինուեցաւ լուռ թեամբ։ Հիմակ խնդիրը շարունակելուն մէջն է էրէկլիէն Ատանայ, Տաւրոս լեռներէն անցնելով։ Այս մասը աւելի շատ գործ եւ ալ աւելի դրամագլուխ պահանջող մասն է։ Ուստի ժամանակը եկած է բնականաբար որ ֆրանսական ոսկիին աջակցութեանը մասին խօսուի զոր կրնանք գերման ձեռնարկուներուն ընծայել։

Ֆրանսա չէ կարող անչահախնդիր մնալ այդ երկաթուղւոյ գծին չինութեան մասին. Պաղտատի գիծը քաղաքական եւ գինուորական շահու տեսակէտով առաջին կարգի կարեւոր երկաթուղին է։ Տնտեսական փայլուն ապագայ մը վերապահուած է անոր անցնելիք երկիրներէն։ Բայց անոր վարիչներուն սպասած արդիւնքները արտադրելէ եւ զանոնք չահագործելէ առաջ շատ տարիներ պիտի անցնին, թէ քաղաքական, թէ տնտեսական եւ թէ գինուորական պատճառներով Ֆրանսան պարտաւոր է չահագրգռուիլ Պաղտատի գծին չինութեամբ։

Գերմանիան արդէն մեր մասնակցութեան չէ հակառակած. կը յաւելու թէ իր յղուածագիրը։ Նոյնիսկ եթէ Թուրք կառավարութիւնը քիլօմէթրական ապահովութիւն մը տայ, մեր դրացիներուն դժուար պիտի ըլլայ, եթէ ոչ անկարելի, իրենց մէջ գտնել այդ հսկայ գործին համար հարկ եղած միլիոնները։ 1899 մայիսի համաձայնութիւնը ցոյց կուտայ թէ գերման տընտեսագէտները առաջին ժամէն հաչիւրին այս մասին։ Բայց եթէ պատահի որ Գերմանիան փափաք յայտնէ մեր հետ համաձայնելու այս խնդրոյ մասին մենք պէտք չէ անպատրաստ գտնուինք։

Ուրիմն անպատրաստ գտնուած պիտի ըլլանք եթէ կանխաւ մենք Անգլիոյ հետ չը համաձայնինք մեր քաղաքականութիւնը ճշդելով։ 1903է ի վեր միջազգային քաղաքական կացութիւնը բաւական դգալի կերպով բարւոքած է։ Անգլօ-Ֆրանսական համաձայնութիւնը գլխաւոր դերակատարներէ մին է այդ փոփոխութեան մէջ։

Գերմանացիք որ 1904էն ի վեր այնչափ կողմնակից ներկայացան միջազգայնացման, հոն լաւ առիթ կունենան իրենց սիրական վարդապետութիւնը գործադրելու։ Եթէ ստուգիւ կուզեն եթէ անկեղծօրէն կը բաղձան Պաղտատի երկաթուղին միջազգայնացնել, հաւանական է որ նպաստաւոր ընդունելութիւն մը դանեն չահագրգռուող կառավարութիւններու առջեւ։

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԳԱՀԱՃԱՒԸ։

Ազգ. երեսփ. ժողովոյ դադարումէն իվեր Պատրիարքը սովորութիւն ըրած է Ս. Ծնունդի ընդունելութեան առթիւ ժողովականներու ներկայութեան հանդիսաւոր ճառով մը բացատրել ազգային գործերու վիճակը։ Այդ ճառը «Մանզումէ» հետեւեալ կերպով ամփոփած է։

«Տիրան պէյ Աշնանի ճառէն յետոյ խօսք առաւ Ս. Պատրիարք Հայրը և նախ չնորհաւորեց ներկաներուն Ս. Ծնունդնեան տօնը։ Ցետոյ Նորին Սրբազնութիւն ըսաւ թէ վերջացող 1906 տարիին մէջ չնորհիւ կայս. կառավարութեան, տեղի ունեցաւ նոր քաղաքական ու կրօնական ժողովներու ընտրութիւնը, որոնց երկուքին միացումովն է որ կը կազմուի Խառն Ժողովը։ Բոլոր անդամներն ալ կարող գործունեայ, աշխատասէր անձնաւորութիւններ են, որոնք սիրով փափաթած են իրենց պաշտօնին և հոգածութեամբ ու խնամով կը կատարեն իրենց յանձնուած եկեղեց. ու կրթական բոլոր գործերը։ Ըսելէ թէ անհետացող տարիին մէջ լուացուցինք մեր մէկ պակասը։ Նոյն տարիին մէջ մեր գիւղաքաղաքներուն մեծ յարկը՝ Ազգ. Հիւանդանոցը ունեցաւ իր նորաչէն յարկերը, նոր եկեղեցին, նորաչէն դեղարանը և ուրիշ շատ մը նորութիւններ, որոնք մեզի երախտապարտ կը կացուցանեն Ճակոբեան, Ունճեան, Կիւլպէնկեան, Թահթապրունեան, Խորասանճեան և Գարամանեան բարերարներուն։ Դեռ այս ճառուս, մէկ քանի ժամ առաջ, ըսաւ նաև Սրբազնութիւնն ծանօթ անձնասորութիւնը մը խոստացաւ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներու գործիք մը նուիրել Ազգ. Հիւանդանոցին, ինչ որ մեծ ուրախութիւն պատճառեց, քանի որ առով զգալի պակաս մը կը լեցուի նոյն հաստատութեան մէջ։ Սակայն ինչպէս չեշտած եմ ուրիշ զանազան առիթներու մէջ, այս անգամ ևս ըսեմ թէ երբ մէկ կողմէն նոր չէնքեր կը կառուցուին նորութիւններ կաւելնան Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ։ միևնոյն ատեն պէտք է խորհինք անոր մատակարարութեանը համար, որ այսօր տարեկան գրեթէ 17000 ոսկիի կը հասնի։ Այս գումարին փոխարէն իրեւ հաստատուն եկամուտ կայ. կառավարութեան չնորհած հայն ու միւը ունինք միայն։ իսկ մնացեալը առձեռն նուէրներով կը հոգացուի. ըսել է թէ այդ հաստատութիւնը միշտ պէտք ունի ազգին նիւթական ձեռնտուութեան և առանց անոր՝ դժուարութեանց կը բաղխի մատակարարութիւնը։ Ժողովուրդը ձեռքէն եկածը չզլանար և ասիկա ճիշտ է. բայց ժամանակները հեռզհետէ փոխուելով պէտքերն ալ կը շատնան տակաւ։ Ակէ առաջ 8-10 հազար ոսկիով կը մատակարարուեր, բայց այսօր նոյնը չէ։ Գալով Պատրիարքարանին, ան ալ իր պարտքը ունի և սակայն ոչինչ ունի իր այդ պարտքին դէմ. ինչո՞վ պիտի ապրի Պատրիարքարանը, որովհետեւ պէ՛տք է որ ապրի, քանի մը նորութիւններ, որոնք մեզի երախտապարտ կը կացուցանեն Ճակոբեան, Ունճեան, Կիւլպէնկեան, Թահթապրունեան, Խորասանճեան և Գարամանեան բարերարներուն։ Դեռ այս ճառուս, մէկ քանի ժամ առաջ, ըսաւ նաև Սրբազնութիւնն ծանօթ անձնասորութիւնը մը խոստացաւ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներու գործիք մը նուիրել Ազգ. Հիւանդանոցին, ինչ որ մեծ ուրախութիւն պատճառեց, քանի որ առով զգալի պակաս մը կը լեցուի նոյն հաստատութեան մէջ։ Սակայն ինչպէս չեշտած եմ ուրիշ զանազան առիթներու մէջ, այս անգամ ևս ըսեմ թէ երբ մէկ կողմէն նոր չէնքեր կը կառուցուին նորութիւններ կաւելնան Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ։ միևնոյն ատեն պէտք է խորհինք անոր մատակարարութեանը համար, որ այսօր տարեկան գրեթէ 17000 ոսկիի կը հասնի։ Այս գումարին փոխարէն իրեւ հաստատուն եկամուտ կայ. կառավարութեան չնորհած հայն ու միւը ունինք միայն։ իսկ մնացեալը առձեռն նուէրներով կը հոգացուի. ըսել է թէ այդ հաստատութիւնը միշտ պէտք ունի ազգին նիւթական ձեռնտուութեան և առանց անոր՝ դժուարութեանց կը բաղխի մատակարարութիւնը։ Ժողովուրդը ձեռքէն եկածը չզլանար և ասիկա ճիշտ է. բայց ժամանակները հեռզհետէ փոխուելով պէտքերն ալ կը շատնան տակաւ։ Ակէ առաջ 8-10 հազար ոսկիով կը մատակարարուեր, բայց այսօր նոյնը չէ։ Գալով Պատրիարքարանին, ան ալ իր պարտքը ունի և սակայն ոչինչ ունի իր այդ պարտքին դէմ. ինչո՞վ պիտի ապրի Պատրիարքարանը, որովհետեւ պէ՛տք է որ ապրի, քանի

Ա. ՇԻՏԱՆԵԱՆ

44

ԱԻԱԶԱԿԱՊԵՏԸ

ՄԱՄՈՆ ԱՒԱԶԻՆ

ՊԱՏՏՈՒՈՑ ՎՐԷԺԸ

(Շար. նախորդ թիւէն)

—

Կէս օրուան մօտ Աւազակապետեան եկաւ։ Ծուատ պէյ ուրախութեամբ դէմը ելաւ ու յայտնեց ախալժունքը։

— Հոգ չէ... հիմակ ալ կրնաք գործադրել ըսածներս, յարեց Աւազակապետը։ Քանի որ նուսխանները չեն բացուած, անոնց թըլսըմը կը մնայ։

Մերուն Ծուատ պէյ չը պատասխանեց։ Իսկոյն վեր ելաւ, հարեմանոցը դիմեց ու Նուրիմէյի սենեակը մտաւ։ Դիտեր թէ այդ ժամուն ատոնք սովորութիւն ունէին քնանալու։

Արդարեւ, երբ ներս մտաւ, տեսաւ որ ծանկամարդ աղջիկը մահճակալին վրայ երկնցած կը քնանար։ կամացուկ մը մօտեցաւ, կուրծքին ճիշտ մօտը դրաւ երկու նուսխանէրն ու հեռացաւ։

Մէկ մը ետքը Նուրիմէ արթնցաւ։ Զափազանց եղաւ իր զարմանքն, երբոր Ծուղթի կտորները նշմարեց։

— Կնճի՛ր նայիմ ի՞նչ են ատոնք մրմնջեց Նուրիմէ ինքնիրեն։

— Ու անոնց մին քակելով, տեսաւ որ հայերէն գրեր կային մէջը։ Այդ աւրուած, զանազան նկարներով զարդարուած Ծուղթին մէջ հետեւալը գրուած էր.

«Աղջի՛կս,

«Զըլլայ որ յուսահատիս, Աստուած քու պաշտպանդ է եւ բարի մարդ մը՝ քու առաջնորդդ։

«Այս ապարանքը քիչ օրէն գերեզմանոցի մը պիտի փոխուի ու՝ դուն քու վրէժդ լուծուած պիտի տեսնես։

«Սրի եղի՛ր ... այնչափ ատեն գիմացար, գոնէ քիչ օրուան համար ալ դիմացի՛ր։

«Մի՛ պահեր քովդ այս գրուածքը։

«Պատռէ՛ զայն. հետքն անգամ թող չերեւի։

Նուրիմէ խորին հետաքրքրութեամբ մը ու դողդողալով միւս նուսխան ալ բացաւ. ահա ինչ որ կարդաց։

«Աղջի՛կս,

«Պատրաստ եղիր, բայց նայէ որ կասկածի մը տեղի չի տաս։

«Քու ազատութիւնդ հոսյս ձեռքն է, միայն թէ համբերել գիտցի՛ր ու մի՛ յուսահատիր։

«Այս Թուղթերուն տեղ, պարապ քուրջեր լեցուր ու դարձեալ նուսխայ չինէ՛։

«Այսչա՛փ։

Մանկամարդ աղջիկը Թուղթի կտորներն իր չրթներուն տարաւ ու համբուրեց. յետոյ զանոնք պատռտեց ու քուրջեր լեցուց նուսխաներուն մէջ։

Հոգին հանդարտած էր, ինչպէս սկիզբնաւորած ծով մը փոթորկայոյզ մը բրկէ մ'ետքը։

— Բարի՛ Աստուած, բարի Աստուած ... կը մրմնջէր Նուրիմէ արցունքը սրբելով. վերջապէս գիտցիր վրաս ու կազատես զիս այս արիւնարբու գազանին ճիրաններէն։

Ցետոյ կը մտածէր...

Ո՞վ էր այդ ֆաքիրը... ինքն էր առաջնորդը, եթէ ո՛չ ուրիշ հայ մը։

Արդեօ՞ք նուսխաներուն գաղտնիքը այդ ցնցոտիներու մէջ ծածկուած ֆաքիրը հասկցած էր, թէ ո՛չ։

Արդեօ՞ք իմ ազատութեանս համար աշխատող հայերուն հետ միաբանած էր ան, թէ ո՛չ։

Այս եւ ասոր նման մտածումներ կանցնէին իր գանկին ներքեւէն, ինչպէս մթին ամպեր՝ որոնք կը սահին անհունին մէջէն։

Այդ օրը Նուրիմէ զուարթ դէմք մ'առաւ ու ինքնիրեն երբեմն մրմնջեց հետեւեալ երգը։

«Վանդակիս մէջ փակուած էի
Թռչունի մը պէս
«Աւա՛ղ, փուճ տե՛ղ կը թափէի
Արցունք աչքերէս։
«... Վանդա՛կ, վանդա՛կ, դուռդ արբեհնատ
Բա՛ց որ անցնիմ...
«Սարերուս մէջ, լեռներուս ժիռոտ
Ես առիւծ լինիմ։
«Հոն տեղ, հոն տե՛ղ պիտի յուզեմ
Վրէժը պատիւս։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. ԲԵԼՅԱՅԻՆԻ
Ա. ՍՈՒԼԹԱՆՈՎԻ
Ց. ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ

Գները 10 Ցուբ.

ՀԱՅԿԱԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ա.-ստար (162 էջ) 1 ֆր.
» Բ. » (133 էջ) 2 ֆր.
ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՊԱՆՆԵՐ կամ ՐՈՄԱՆՉ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ՀԱՅՏՆԻ ԱՆՑՆԵԼՈՒ Պատմական ընթերցանություններ հայոց պատմության դասընթացի համար
Գրքերս ուղարկվում են փոստով՝ հետևյալ հասցեով՝
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
Ա. ԲԵԼՅԱՅԻՆԻ
Ա. ՍՈՒԼԹԱՆՈՎԻ
Ց. ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ
Գները 10 Ցուբ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է
ՀԱՅԿԱԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՆՎԱՆԻ ՀԱՐՈՒՑԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ
Ա. ՀԱՏՈՐ
Ա. ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԿՈՍ

Տ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ր Ի Ն

Ֆրանսիայի Նիկոլայ II-ի հուշարձանի բացման առթիվ

Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում Նիկոլայ II-ի հուշարձանի բացման առթիվ տեղի ունեցած հանդիսությունների մասին հեռագրում են, որ հանդիսությունները տեղի են ունեցել ռուսական եկեղեցու մոտ, որտեղ հավաքվել էին մոտ 10 հազար հոգի։ Հանդիսությունները սկսվել են ռուսական եկեղեցում պատարագով։ Պատարագից հետո հոգևորականությունը, ներկայացուցիչները և հանդիսատեսները շարժվել են դեպի հուշարձանը։ Հուշարձանի մոտ ելույթ են ունեցել Ռուսաստանի նախկին դեսպան Իզվոլսկին, Ռուսաստանի նախկին ներքին գործերի նախարար Ստոլիպինի որդին և ուրիշներ։ Ելույթ ունեցողները ընդգծել են, որ Նիկոլայ II-ը ոչ միայն Ռուսաստանի, այլև Ֆրանսիայի բարեկամն էր։ Ելույթներից հետո հուշարձանի վրա դրվել են ծաղկեպսակներ։

Ֆրանսիայի նախագահ Դուդերը հեռագրով շնորհակալություն է հայտնել հանդիսությունների կազմակերպիչներին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԿՈՍ

Ռուսական ֆլոտի ծանր վիճակը

Ռուսական ֆլոտի ծանր վիճակի մասին գրում է «Վեչերնյա Մոսկվա» թերթը։ Թերթը գրում է, որ ռուսական ֆլոտը ներկայումս ունի ընդամենը 3 ռազմանավ, 4 հածանավ, 9 ականակիր և 6 սահմանապահ նավ։ Ռուսական ֆլոտի ծանր վիճակի մասին է վկայում նաև այն, որ ռուսական ֆլոտի ռազմանավերի մեծ մասը գտնվում է նավահանգստում։ Ռուսական ֆլոտի ծանր վիճակի մասին է վկայում նաև այն, որ ռուսական ֆլոտի ռազմանավերի մեծ մասը գտնվում է նավահանգստում։